D. Mehmet Doğan, "**Anıtkabir "tapınak" mı "türbe" mi?**", *Vakit*, 9. 11. 2009

"10 kasımda ne yapalım" başlıklı yazımızın yer aldığı "Habervaktim" internet sitesinde okuyucu yorumlarının çoğuna "kriterlerimize uymuyor" diye yer verilememiş. Bu kendini "atatürkçü" addedenlerin nasıl bir dil kullandığını gösteriyor. Atatürk'le ilgili hoşlarına gitmeyen bir şey oldu mu, kendilerini kaybediyorlar. Oysa yazıda Atatürk'le ilgili olumsuz hiçbir şey yok. Sadece onun adına inşa edilen Anıtkabir'le ilgili bazı tesbitlere yer veriliyor.

Anıtkabir'in 1942'de yarışma kazanan projesinin ABD'nin ilk başkanı George Washington'un kabrine benzemesi demek ki bazılarını fena halde rahatsız etmiş. Ne yapalım? Hakikat bu!

Bu echel atatürkçülere bir sorum var:

Anıtkabir'e gömülmeyi, Anıtkabir'i Atatürk mü istedi?

Yakın dostları onun Çankaya'da mütevazı bir mezar düşündüğünü söylüyorlar. Bu vasiyettir aslında. Her fırsatta "izindeyiz" nutku çekenler en önce bu vasiyete uymadı.

1940'larda Türkiye'yi yönetenler, tek parti ideolojisinin kültleştirilmesi için Atatürk'ün kabrini Çankaya'ya değil, Rasattepe'ye yaptırmayı ve görülmemiş cesamette bir bina inşasını gerekli gördüler. O yazımızda belirtmiştik: Modern Türkiye'nin en büyük mimarî yapısı bir "kabir". Bu öylesine büyük bir kabir ki, 36 Osmanlı padişahının hepsinin türbelerini içine alabilecek cesamette!

Cumhuriyet'in en büyük mimarî abidesi hayata, çağımıza dönük bir yapı olmalıydı. Mesela Meclis binası olabilirdi. "Hakimiyet milletindir" şiarına yakışırdı. Bir ilim müessesesi olabilirdi veya kültür amaçlı bir yapı. Veya bu yapı için harcanan muazzam para, bir sanayi tesisine vücut vermekte kullanılırdı, memleket ekonomisine büyük katkılar sağlardı ve bu tesis Atatürk'ün adını taşırdı...

O zamanın hükümeti, mimarî yarışma programında şu ifadelere yer veriyor: "Anıt bir ziyaretgâh olacaktır. Bu ziyaretgâha büyük bir şeref medhalinden girilecek ve yüzbinlerce Türk'ün Atasının önünde eğilerek tazimini sunmasına ve bağlılığını tekrarlayarak geçmesine müsait olacaktır."

"Bu âbide, Ata'nın asker Mustafa Kemal, Devlet Reisi Mustafa Kemal, büyük siyasî, ilim adamı, büyük mütefekkir ve nihayet yapıcı ve yaratıcı büyük dehanın vasıflarının kudret ve kaabiliyetinin timsali olacaktır."

Bu sebeple şehrin Rasattepe olarak bilinen tepesi seçilmiş, adı "Anıttepe"ye çevrilmiş ve Ankara'nın rakımına 45 metre ilave edilerek 905 metreye ulaşan bir yapı ortaya çıkarılmıştır.

Bu yapının nasıl ziyaret edileceği de şöyle açıklanıyor: "Büyük tören günlerinde halk kütleleri, stadyom ve hipodromda toplanarak yola dizilecekler, Ulaştırma Bakanlığı'nın sağında bulunan diğer yapıların yanından geçerek yukarıdaki yola varacaklar. Bu yol doğru Anıtkabir sahasının kuzey ucuna ulaşmaktadır."

Anıtkabir, sadece bir anıt mezar mıdır?

Mimarisine, büyüklüğüne, ihtişamına bakarsanız anıtmezarı aşan bir yapı tasarlandığını görebilirsiniz. Örnek olarak ABD'nin ilk başkanı George Washington kabri alınmıştır. Elbette Washington'un kabri Anıtkabir yanında hayli mütevazı kalır. Washington'un kabrindekine benzer çıkıntı gerçekleştirilemeyince, yapı Pantheon veya Partenon'a benzemiştir. Pantheon, çok tanrılı eski Yunan'da tanrılar adına yapılan tapınaktır. Sonradan, büyük şahsiyetlerin gömüldüğü binalar böyle anılmıştır. Fransızların pantheonu Sanite Genevieve adına inşaa edilen kilisedir. İngilizlerin ise Westminster Abeyi (manastırı)dır. Merhum sanat tarihçimiz Celal Esat Arseven "türklerde pantheon yapmak âdet değildir" diyor.

Anıtkabir neden Ankara'nın sembolü olamıyor?

Çünkü Atina'nın sembolü ile karışma tehlikesi var! Atina'nın sembolü Parthenon. Bu Atina akropolünde tanrıça Athena adına inşa edilen bir tapınaktır!

Anıtkabir maalesef, bizim mezar mimarimizin dışında bir geleneğe dayanan bir yapı. Türklerin mezar mimarisi, kümbet ve türbe ile yüzyılımıza kadar gelmiş ve gerçekten ölüm mimarisi olarak bütün dünyanın ilgisini çekmiştir.

Anıtkabir neden bir türbe olmadı? Çünkü türbe mabed gibi tasarlanamaz. Ölüm mimarisi her şeye rağmen, tevazu gerektirir.

Devrinde cihan padişahı olan Muhteşem Süleyman'ın kabrinde bile bunu hissedersiniz.

Mustafa Kemal için Türk mimarisi esas alınarak bir yapı inşa edilse idi, elbette millî bir âbide olurdu. Fakat bu millî yapıdan kaçınılması için çok önemli bir sebep vardı: Türbe İslâmı çağrıştırır! Bu da o zamanın yöneticilerinin laiklik anlayışına uymazdı.

Ama aynı yöneticiler, M. Kemal'in arzusu olmamasına rağmen, Anıtkabir'i inşa ederken bir putperest Yunan tapınağını kopyalamaktan da çekinmediler!

İZÜ - İSMAİL KARA TÜRKİYE'DE DİNİ HAYAT ARŞİVİ